

# PORABA KMETIJSKIH IN DRUGIH SKLADOV

## DOTOK IN POTROŠNJA LOKALNIH SKLADOV V SRBIJI

Dotok sredstev v lokalne sklade za pospeševanje kmetijstva je v Srbiji, če gledamo v celoti, tekel normalno. Do konca avgusta je bilo v te sklade vplačano 1.501 milijon ali okrog 84% pričakovanega zneska (glej risbo). Ker so določena neporabljena sredstva prenesla iz leta 1955, je ob koncu avgusta bilo v teh skladih skupaj 1.673 milijonov dinarjev.

Poraba lokalnih skladov za

pospeševanje kmetijstva pa ni zadovoljiva. Od 1.673 milijonov je bilo do konca avgusta porabljenih le 471 milijonov ali okrog 28%. To pomeni, da je poraba lokalnih skladov za pospeševanje kmetijstva v Srbiji nižja tudi od jugoslovanskega povprečja, ki prav tako ni zadovoljivo. Potrošnja lokalnih skladov po posameznih področjih Srbije je razvidna iz naslednje tabele:

| Področje           | Realizirana sredstva | Porabljena sredstva (v milijonih) | Odstotek |
|--------------------|----------------------|-----------------------------------|----------|
| Srbija (ožja)      | 707                  | 232                               | 33       |
| Vojvodina          | 877                  | 220                               | 26       |
| Kosovo in Metohija | 79                   | 9                                 | 11       |
| Skupaj v republiki | 1.673                | 471                               | 28       |

Poraba lokalnih skladov je največja v ožji Srbiji, medtem ko je v Vojvodini, ki ima večje objektivne možnosti, relativno majhna. V kosovsko-metohijski oblasti pa letošnje lokalne sklade za pospeševanje kmetijstva takorekoč niti načeli niso: v začetku leta je bilo v teh skladih okrog 13 milijonov din, medtem ko znaša poraba lokalnih skladov v prvih 8 mesecih le okrog

8 milijonov din. (Torej je bilo manj porabljeno kakor znaša prenos sredstev iz lanskega leta.) Tako slabega rezultata ni mogoče tolmačiti samo z objektivnimi težavami, marveč gre večinoma za pomanjkanje programa razvoja kmetijstva, v katerem bi izvedli selekcijo problemov in določili ukrepe za rešitev najvažnejših problemov kmetijstva.

## Za kaj uporabljajo sklade v okraju Kruševac

Računali so, da bo znašal sklad za pospeševanje kmetijstva v okraju Kruševac okrog 65 milijonov din. Od te vsote pa je zagotovljenih le 31 milijonov. Očitno je, da je to malo za tak okraj, ki ima precej raznolično in razvito kmetijsko proizvodnjo.

Za vse to so objektivni vzroki. Toča je letni povzročila precej škode, dohodki kmetovalcev so se v številnih vaseh zmanjšali in je zato bil tudi dotok sredstev v te sklade manjši, kakor so računali. Pa vendar ne gre samo za to. Tako na primer ni mogoče razložiti samo z objektivnimi težavami, da je plačilo take na hibridne vinograde zelo odpovedalo: doslej je bilo plačano le okrog 50 odstotkov vsote, s katero so računali.

Sredstva sklada za pospeševanje kmetijstva so bila porabljena za naslednje svrhe. Okrog 5,2 milijona din so dobili proizvajalci kot regres za proizvodnjo dobrih semen. Okrog 7 milijonov je bilo porabljeno za urejevanje hudo-

urnikov, s čimer so zavarovali okrog 600 ha zemlje. Nadaljnjih 6 milijonov so porabili za nakup plemenske živine. Razen tega so iz sredstev sklada porabili okrog milijon din za organiziranje raznih razstav in sejmov, na katerih so na gradili najnaprednejše kmetovalce. Za organizacijo delovnih akcij za zavarovanje rastlin pred škodljivci — gobar, murvni prelec fid — so iz okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva porabili okrog 7 milijonov. Manjšo vsoto so dali tudi za kmetijsko propagando.

### Program za leto 1957

Po predlogu programa za prihodnje leto računajo, da bodo zbrali v skladih za pospeševanje kmetijstva okrog 69 milijonov din (skupaj s sredstvi, ki jih bodo prenesli iz letošnjega leta). Ta sredstva naj bi porabili takole:

|                    | milijonov |
|--------------------|-----------|
| za poljedelstvo    | 18        |
| živinorejo         | 8         |
| sadjarstvo         | 8         |
| vinogradništvo     | 4         |
| zaščito rastlin    | 7         |
| vzgojo kadrov in   |           |
| kmet. propagando   | 2         |
| kmetijske razstave | 3         |
| rezerva (razno)    | 19        |

Približno tretjina skladov (19 milijonov) bi naj torej odpadla na rezervno, kar omogoča še nadaljnjo drobitev skladov. To je veliko, toliko bolj,

ker so druga sredstva določena za množico raznih namenov, a to so: regres za proizvodnjo semenske pšenice, regres za seme heterozisa, regres za pridelovanje raznih travnih semen, regres za seme lucerne, premiranje pridelovanja semenskega krompirja, reguliranja rek in hudournikov, nakup plemenske živine, melioracija travnikov in pašnikov, osemenjevanje ovc, zootehnična služba, nagrajevanje živinorejcev, pridelovanje sadnih sadežev, zasadev plantažnih sadovnjakov, gradnja sušilnic in žganjakuhov, pridelovanje trsnih cepičev, urejanje plantažnih vinogradov v socialističnem sektorju, organizacija akcij za zaščito pred gobarjem, štipendiranje strokovnih kadrov itd.

Poraba skladov v okraju Kruševac, posebno pa predlog programa za prihodnje leto, kaže, da se sicer majhna sredstva za pospeševanje kmetijstva v znatni meri drobijo. Če bi izvedli selekcijo problemov in ta sredstva usredotočili na najvažnejše — bi bil vsekakor učinek večji, ker bi s temi sredstvi mogli ta ali oni problem rešiti. Če pa se ta sicer majhna sredstva razdrobijo na mnogo postavk, tedaj ostanejo skoraj vsi problemi nerešeni. To bi morali vpoštevati ob sprejemu programa za pospeševanje kmetijstva v prihodnjem letu.

## Poraba skladov na Hrvatskem

Letos je bilo na Hrvatskem razporejeno v razne namenske sklade nad 16 in pol milijarde din. To pomeni, da so bila za rešitev nekaterih najbolj perečih problemov ustvarjena tudi ustrezajoča sredstva izven proračuna. V novem družbenem planu se bo prav tako nadaljevala politika skladov in bo del nacionalnega dohodka tudi v prihodnje usmerjen k reševanju določenih nalog.

Do sedaj je bilo porabljeno skoraj 7 milijard din. Lahko rečemo, da je z ustvaritvijo skladov oživela dejavnost posameznih komun, ki so pravilno in smotno uporabljale ta sredstva. Številni koristni načrti in lepe zamisli, od elektrifikacije krajev in vseh kanalizacije pa do večjih melioracijskih del, so se začeli uresničevati. Za vse te je bilo možno najti rešitve, ker je na razpolago cela vrsta skladov, od majhnih z manjšimi sredstvi v okviru vasi, do večjih skladov, s katerimi razpolaga okraj.

### Tračenje skladov za pospeševanje kmetijstva

Zdi se nam pa, da niso povsod dovolj naglo ugotovili teh možnosti in da so z zamudno začeli izvajati potrebna dela. Ali, kakor je bil to primer v nekaterih občinah čakovskega okraja, ljudski odbori niso porabili cestnih skladov, ker niso vedeli, da lahko z njimi razpolagajo.

Bilo je tudi nekaj primerov trošenja skladov za namene, za katere niso bili določeni. Čeprav nam je sklad za pospeševanje kmetijstva zelo potreben, je bilo pripravljenih zelo malo načrtov in projektov, da bi se ta sredstva dejansko porabila za kmetijstvo. Prav zaradi tega se ta sklad največ uporablja za razne namene, ki s kmetijstvom nimajo ničesar skupnega. Naj navedemo samo nekatere. V Novi Gradski plačujejo iz teh skladov izgube, ki so nastale v rednem poslovanju gospodarskih organizacij, v Makarski pa kupujejo iz njih motorje »Java« za veterinarje. Na račun teh skladov prireajo v nekaterih okrajih svečane večerje, ekskurzije, razstave in celo kupujejo drese za nogometne klube. Zelo pogost je pojav, da iz kmetijskih skladov kupujejo avtomobile.

So tudi primeri tratenja cestnih skladov. Nekateri občinski odbori so na primer razumeli, da lahko iz cestnega sklada plačujejo potne stroške uslužbencev, medtem ko drugi mislijo, da morajo na račun tega sklada najprej kupiti uniforme, znake in opremo za cestarje.

### Za ekonomsko uporabo skladov

Gotovo je, da pride včasih do napak, ker nekateri predpisi o uporabi skladov niso popolnoma natančni in ker ni dovolj evidence o porabi teh

skladov. Vendar bi lahko rekli, da bi bilo potrebno, da imajo okrajni ljudski odbori tukaj večjo vlogo. Zdi se, da je s formiranjem sklada in izvolitvijo njegovega upravnega odbora, prenehala njihova kontrola nad uporabo teh sredstev. So tudi taki pojavi, da gledajo na sredstva iz skladov drugače kakor na sredstva iz proračuna. Na sredstva iz proračuna pazijo, jih štedijo in z njimi bolj računajo kakor s sredstvi iz skladov. To najbolj jasno ilustrira primer Varžadina. Ta okraj je na račun cestnega sklada kupil osebni avtomobil za 3,5 milijona din, da ne bi obremenil svojega proračuna.

Prizadevati bi se morali, da se sredstva skladov uporabljajo čim bolj ekonomično. To tem prej, ker ni nevarnosti, da bi ob koncu leta ugasnila, kakor je primer z neporabljenimi proračunskimi sredstvi. Nasprotno, če kje ni dovolj jasne orientacije, kako naj se sredstva porabijo in v katere namene, je bolje počakati, da se izdelajo programi. To res ne sme veljati za stanovanjski, cestni in kmetijski pospeševalni sklad. Smoter teh skladov je tako zelo jasn, naše potrebe pa tako velike, da je neoprostljiva napaka, če se ne podvzemajo tak organizacijski ukrepi, ki bi omogočili redno nadaljevanje del.

D. Puškarič

## Sarajevski okraj brez investicijskih sredstev

Vsota 617 milijonov, ki je bila določena za lokalne investicijske sklade v sarajevskem okraju, ni majhna, praktično pa obstoja samo na papirju. Ta sredstva so bila namreč blokirana še prej, preden so bila ustvarjena. Blokirali so jih rudnik in železarna Vareš, livarna Ilijaš in »Elektroprenos« Sarajevo, ki so samo letos prekoračili zvezne investicije za milijardo in 400 milijonov din. Ker pa je sarajevski okraj glavni žirant za dograditev teh podjetij, je moral izčrpati svoje lastne investicije.

Ne gre tukaj za graditev neplaniranih objektov. Res je, so napake preteklosti, planiranja po stari koncepciji investiranja v gospodarstvo. Toda, kar se tiče letošnjega leta, so temeljni vzroki za prekoračitev v naglem porastu cen gradenj in opreme. Sam Vareš je tako blokirala 366 milijonov, »Elektroprenos« 101, ostanek pa livarna v Ilijašu s še nekaterimi manjšimi podjetji, ki v tej vsoti sodelujejo z neznatnim zneskom le nekaj milijonov.

Sarajevo pa si je bilo lepo zamislilo letošnje investicije. Račun kaže, da bi samo dograditev prostorov z razpoložli-

vimi stroji omogočila tovarni nočavici »Ključ« za 40 odstotkov večjo proizvodnjo. To bi veljalo le 250 milijonov. S 40 milijoni bi Sarajevo gradilo 2 skladišča za 200 vagonov blaga. Znamo je, da Sarajevo sploh nima ustreznih skladišč. Z naložbo le 15 milijonov din v rekonstrukcijo proizvodnje obutev, bi dobili 120 milijonov novega bruto proizvoda in 20 milijonov čistega dohodka. Tako je okraj postal brez lastnih investicij, z izjemo tistih 30 milijonov, ki jih ni bilo mogoče blokirati, ker so bila namenjena kmetijstvu in jih uporabljajo za nakup krav.

Občinski sklad v Sarajevu niso blokirali. Znašajo 260 milijonov, od česar bodo dobili ali pa so že dobili trgovina s kmetijskimi pridelki 30, rekonstrukcija iztrošene električne mreže 32, gostinstvo 45 (rezen). Druga je v načrtu gradnja ekspresne restavracije, ki bo zahtevala še 30 milijonov v prihodnjem letu), podjetje za vzdrževanje snage 22, strojno traktorske postaje 20 milijonov. Če bo realiziran, bo ostanek šel za druge komunalne službe.

Ivica Bodnaruk